

Lüganuse kool ajahammaste vahel

Ida-Virumaal Lüganuse valla ja Püssi linna piirimail seisab kümnenadat aastat hiiglaslik, haigutavate aknaaukudega ja tühja sisemusega kivikarp. Mälestus kunagisest uue kooli unistusest ja eestlaste vastuseisust ideele rajada kakskeelne, ligi tuhat eesti ja vene õpilast mahutav hariduskombinaat.

Lüganuse (endine Püssi) keskkool, mille õpilastele seda maja 1985. aastal kahasse venelastega ehitama hakati, elab samal ajal oma elu edasi kivi-varest mõnesaja meetri kaugusel. 1920-ndate alguses mõisavaremetele ehitatud majas, kus juba enam kui kümne aasta eest vaeveldi ruumikitsikuses. Kool jätkab Lüganuse rohkem kui kolmesaja aasta pikkust eestikeelse hariduse teed. Seda linna kõrval, kus pooled elanikest on mitte-eestlased.

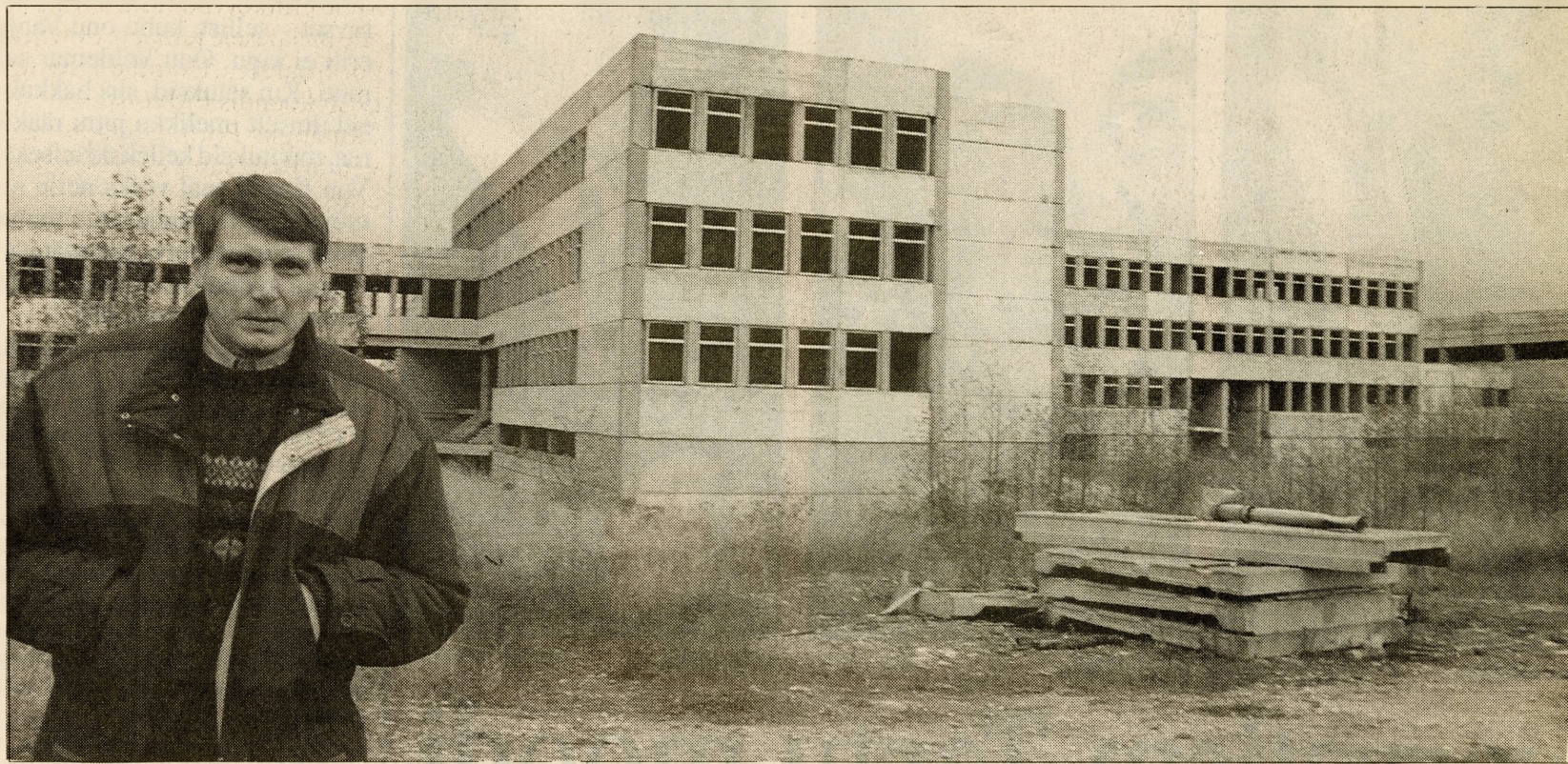
"Ajad, valitsused ja hariduskorraldus on muutunud, kuid Lüganuse kooli mure on jäänud samaks," tõdeb ligi paarkümmend aastat keskkooli juhtinud Lembit Samel, kes praegu peab raamatukoguhoidja ametit. Kuuele klassile mõeldud majas on nelikümmend aastat tegutsenud keskkool. Hoonet on korraga pidanud mahutama 300, 1980-ndate alguses isegi 400 õpilase ringis. Ruumikitsikuses võeti ammu kasutusele ka vana internaadmaja. Mõnes klassitoas peavad lapsed istuma kahe laua vahele asetatud puitplaadiga taga.

Direktor Tõnu Lont usub, et õpilaste arv Lüganuse koolis ei vähene. Tänavu astus esimesse klassi 26, järgmisel aastal on oodata 32 last. Julgust kooli arendamiseks annavad direktorile küsitlused, mille järgi soovivad ümbruskonna inimesed, et nende lapsed õpiksid just Lüganuse, mitte näiteks Kiviõli koolis. Toeks on ka teadmine, et ligi 40 protsenti vilistlastest pöördub pärast elukutse omandamist tagasi kodukanti. Lüganusel usutakse sedagi, et REPO Püssi Vabrikute halvemad ajad on seljataga – tootmise laienemine toob Püssi linna uusi töötajaid ja lapsi.

Iga hetk võib juhtuda õnnetus

Ruumikitsikus on aga vaid pool Lüganuse kooli muret. "Meil võib iga hetk juhtuda õnnetus," kinnitab matemaatikaõpetaja Maarika Uudeküll. Koolimajas, kus viimati tehti kapitalremont 1965. aastal, on amortiseerunud nii kütte-, vee kui ka elektrisüsteem. Seni on õnnetused juhtunud "õigel ajal". Suur tükk koridoriseina kukkus alla tunni ajal, geograafiaklassi lagi hakkas aga pudenema vahetunnis.

Ühel pühapäeval "korjas" koristaja keldrikorruse garderoobidest prügi-kühvliga kokku ja kandis välja 40 ämbritäit vett. Paari päeva pärast lõhkes järgmine toru. Tõnu Lont osutab seinas ääres seisvatele puurestidele – need

Lüganuse kooli direktori Tõnu Lonti sõnul meenutab kummituslik kivikarp juba kümme aastat kohalikule rahvale iga päev unistust uuest koolist.

Vana koolimaja paekivist seinad peavad vastu veel sajandi, kuid vahelaed ähvardavad sisse kukkuda.

3 X MARKO MUMM

pannakse keldrikorrusel põrandale pärast iga vihmasadu. Muidu peaksid lapsed kederluuni vees sulistama.

Vesi suliseb ka tütarlaste tualettruumi põrandal. Nii poiste kui ka tüdrukute WC näeb välja kohutav. Iseloomulik hais tungib juba ukse peal ninna. "Kõik on amortiseerunud," kommenteerib õpetaja Uudeküll, üritades tilkuvat veekraani kinni keerata.

"Maja paekivist välisseinad peavad küll veel sada aastat vastu," kinnitab Lembit Samel, "kuid vahelaed kõiguvad." Teise korruse saalis manitsevad õpetajad lapsi rahulikult jalutama, sest jooksumüdin paneb all klassis lambid ja aknaklaasid kliriseema.

Lüganuse kooli ruumikitsikusest ja halvast seisukorrast räägiti ka kümme

aastat tagasi, kui alustati uue koolimaja ehitust. Paraku varjutas rõõmu uue kooli üle soov sulatada ühte majja eestlased ja venelased. Miljon rubla nõudva objekti maksumusest oleks poole kandnud võimsalt arenenud ja Venemaalt aina uut tööjõudu meelitanud Püssi Puitplaatide Kombinaat.

Kiiresti kerkis Püssi linna piirile suur majakarp, klaasiti aknad, paigaldati keskküttesüsteem.

Tookordsed keskkooliõpilased ja kohalik muinsuskaitseelts mõistsid, et kakskeelne mammutkool tähendaks eesti kooli ja seejärel eestlaste väljasuretamist. Avalikule pöördumisele Eesti Kirjanike Liidu poole järgnes KGB, miilitsa, kohalike parteibosside ja haridusametnike rünnak. Rahva-

Tualettruum näeb välja kui nõukogudeaegse bussijaama kemmerg.

koosolekute, ähvarduste ning nii venelaste kui ka eestlaste kaebuste tõttu 1987. aastal objekt külmutati. Oli selge, et ei eestlastel ega venelastel oleks sinna panna tuhandet õpilast. 700 000 rubla oli maha visatud. Lüganuse keskkooli mure lahendamata. Kuna nn uus koolimaja oli Kohtla-Järve linna bilansis, siis tassiti mõne aasta möödudes linna vene koolidesse laiali ka uue õppeasutuse tarvis hangitud mööbel ja kaasaegne tehnika. Lüganuse koolile, kes oli kogu seda varandust kolm aastat oma kitsukeses võimlas hoidnud, jäid mälestuseks mõned vargsi kõrval pandud pingid.

1992. aastal tõstatati taas küsimus, mis ikkagi saab Lüganuse keskkoolist. Ida-Viru maavalitsus otsustas vana

koolihoone rekonstrueerimise kasuks. Konkursi võitja RAS Eesti Ehitusmälestised sai projekti valmis 1994. aastaks.

Projekti järgi oleks peahoone ühendatud internaadmajaga. Kahekorruselisse juurdeehitusse oleks tehtud vestibüül ja garderoobid ning aktusesaal, mida koolil pole kunagi varem olnud. Praegusesse koolihoonesse jäänuks söökla, raamatukogu, algklassid, samuti administratsiooni ja majandusruumid. Kunagisse internaati oleks mahtunud 15 õppekabinetti, õpetajate tuba ja sansõlmed.

Vald ei suuda juurdeehitust püsti panna

"Projekti valmimisest saati oleme pingsalt riigieelarvet lugenud," ütleb Tõnu Lont. Kahte Riigikogu kultuurikomisjoni võõrustanud direktor tõdeb, et seni on riik koolile vaid asjatut lootust antud. Ootamise aeg on aga kalliks maksma läinud. Kui kolme aasta eest oleks projekti teostamiseks vaja läinud 8, siis nüüd 17 miljonit krooni.

Lüganuse vald ja kool on Tallinna poole saatnud loendamatu hulgal palvekirju toetada kooli rekonstrueerimist. Vallavanem Liina Tori ütleb, et ka kõige parema tahtmise juures ei suuda väike vald, mille järgmise aasta eelarveks on koos laenudega neli miljonit krooni, juurdeehitust omal jõul püsti panna. "Lüganuse vald remontis 600 000 krooni eest kooli võimla, ehitas uue projekti järgi välistrassi (230 000 krooni), maksis kinni maavalitsuse tellitud projekti (241 000 krooni)," räägib Liina Tori. "Rohkemaks meil raha napib."

PILLE LIIMAL